

บทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วม
ในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ
The role and development of civil society networks in election participation
in Chaiyaphum Province

ธานี ถังทอง

Thanee Thungthong

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Education and Human Development Chaiyaphum Rajabhat University

E-mail: Thanee.tu@gmail.com

Received 14/10/2024 | Revised 27/01/2025 | Accepted 27/01/2025

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาระดับของบทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ และ 3) พัฒนารูปแบบบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ รูปแบบการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธี วิธีการเชิงปริมาณ กับวิธีการเชิงคุณภาพ เป็นกรอบการวิจัย โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมจากองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชัยภูมิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเขตจังหวัดชัยภูมิ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยแยกออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการเลือกตั้ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 (SD=1.112) 2) ชั้นระหว่างการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.81 (SD=1.133) 3) ชั้นหลังการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.88 (SD=1.305) โดยในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 2.90 (SD=1.183) อยู่ในระดับปานกลาง 2. ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยจะแยกออกเป็น 3 ระดับได้แก่ 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น มีคะแนนเฉลี่ย 3.14 (S.D.=1.318) 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.79 (S.D.=1.357) 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง มีคะแนนเฉลี่ย 1.63 (S.D.=1.069) โดยในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 2.52 (SD=1.248) อยู่ในระดับปานกลาง 3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ 5 เรื่องหลัก 1) ควรพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2) สร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐในการสร้างบทบาทการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 3) การส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบการเลือกตั้ง 4) บทบาทในการเสนอนโยบาย หรือปัญหาให้กับ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง 5) การติดตามการทำงานให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง

คำสำคัญ: บทบาท; เครือข่าย; ภาคประชาสังคม; การเลือกตั้ง

Abstract

This research aims to 1) study the role of civil society networks in promoting electoral participation in Chaiyaphum Province, 2) study the level of participation of civil society networks in the election of Chaiyaphum Province, and 3) develop the role of civil society networks in promoting participation in the electoral process of Chaiyaphum Province. The research design uses a combined quantitative and qualitative research methodology as a research framework. This study studies the population and samples of civil society networks from various community organizations in Chaiyaphum Province and relevant persons in Chaiyaphum Province. Quantitative data analysis uses basic statistics such as mean, standard deviation, and percentage, and qualitative analysis by interviews. The research results found that 1. The role of civil society networks in promoting electoral participation in Chaiyaphum Province found that the role of civil society networks in promoting electoral participation can be divided into 3 stages: 1) Pre-election stage The average score was 3.01 (SD=1.112) 2) during the election stage, the average score was 2.81 (SD=1.133) 3) after the election stage, the average score was 2.88 (SD=1.305). Overall, the average score was 2.90 (SD=1.183), which was at a moderate level. 2. The level of participation in the election of the civil society network towards the participation in the election of Chaiyaphum Province was divided into 3 levels as follows: 1) The level of participation in the initial election, the average score was 3.14 (S.D.=1.318) 2) The level of participation in the intermediate election, the average score was 2.79 (S.D.=1.357) 3) The level of participation in the advanced election. The average score was 1.63 (S.D.=1.069), with an overall average score of 2.52 (SD=1.248), which is at a moderate level. 3. Guidelines for developing the role of civil society networks in participation in the election process of Chaiyaphum Province, 5 main issues: 1) Should develop and promote learning and understanding about elections. 2) Create cooperation between civil society networks and the government sector in creating a role to promote participation in elections. 3) Promote transparency and monitor elections. 4) Role in proposing policies or problems to candidates or elected representatives. 5) Monitoring the work to create responsibility for the duties of elected representatives.

Keywords: Role; Network; Civil Society; Election

บทนำ

ภาคประชาสังคมเป็นเครือข่ายขององค์กร กลุ่ม และบุคคลที่อยู่นอกภาครัฐและภาคเอกชน กลุ่มเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวไปที่ประเด็นต่างๆ เช่น ความยุติธรรมทางสังคม สิทธิมนุษยชน และการปกป้องสิ่งแวดล้อม เครือข่ายภาคประชาสังคมคือการเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเหล่านี้ ซึ่งอาจรวมถึงความร่วมมือ พันธมิตร และเป้าหมายร่วมกัน ภาคประชาสังคม (Civil Society Sector) ในประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทในการคุ้มครอง สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประชาชนมากขึ้นเป็นลำดับ นับตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา บทบาทของภาคประชาสังคมครอบคลุมสาระสำคัญของสิทธิและพันธะของรัฐที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนใน 3 ด้าน คือ สิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ในความเป็นพลเมือง และสิทธิในความเสมอภาคที่ต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากรัฐหรือการไม่เลือกปฏิบัติ เว้นแต่การเลือกปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียเปรียบ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับสิทธิโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่นได้ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558) นอกจากนี้เครือข่ายภาคประชาสังคมยังเป็นกลุ่มขององค์กรและบุคคลที่มาร่วมตัวกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันหรือชุดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง เครือข่ายเหล่านี้อาจเป็นแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ และอาจรวมถึงกลุ่มต่าง ๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรชุมชน กลุ่มตามความเชื่อ และกลุ่มผู้สนับสนุน ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของเครือข่ายภาคประชาสังคมคือความสามารถในการระดมทรัพยากรและผู้คนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องให้รัฐบาลและผู้มีบทบาทที่มีอำนาจอื่น ๆ รับผิดชอบต่อการกระทำหรือการเรียกร้องของกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคมได้เป็นอย่างดี การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่หรือที่เรียกว่ากลุ่มประชาสังคมเป็นการกระทำในลักษณะของกลุ่มคนโดยใช้พื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือหรือใช้พื้นที่หรือเครื่องมือเหล่านี้เพื่อการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะเพื่อร่วมการตัดสินใจในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนซึ่งต้องกระทบกระเทือนกับพื้นที่ในทางการเมืองที่เคยผูกขาดโดยผู้แทนในระบบการเมืองแบบเลือกตั้ง (ณรงค์บุญ สววยขวัญ, 2552)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวจากการทำกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมมีบทบาทและความสำคัญที่แสดงให้เห็นได้ชัดโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วม หรือการแก้ไขปัญหา ของกิจการสาธารณะทางการเมืองการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ใช้การปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองแบบประชาธิปไตยจะต้องให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งเป็นอย่างมากเพราะการเลือกตั้งถือว่าเป็น “หัวใจสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย”

การเลือกตั้งของประเทศไทยที่ผ่านมาไม่จะเป็นการเลือกตั้งในระดับใดก็ตามมักจะมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตและการกระทำที่ผิดกฎหมายเสมอ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งเนื่องจากประชาชนทั่วไปยังขาดความสำนึกในสิทธิและความรับผิดชอบในระบบประชาธิปไตย ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดประสิทธิภาพ (วิสุทธิ์ โพธิ์แทน, 2542) การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยในประเทศ ที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา

4 (7) บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไว้ว่า บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560) การเลือกตั้งจึงถือเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความสำคัญตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศไทย ดังนั้นความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งของประชาชนจึงมีประโยชน์อย่างยิ่ง

ซึ่งจากการศึกษาของ จารุวรรณ แก้วมะโน (2565) เรื่องการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิขายเสียงกรณีศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ : เติบโตมุงจรรยาการเลือกตั้ง โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ ได้พบว่า “การสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งยังเป็นสิ่งจำเป็นต้องแสดงออกให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการปฏิรูปกฎหมายเลือกตั้งโดยระบุถึงสิทธิของ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกระบวนการเลือกตั้งไว้อย่างชัดเจน รวมไปถึงระบุสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายกรณีมีส่วนร่วมแจ้งเบาะแสการทุจริตเลือกตั้ง จึงมีความสำคัญและควรดำเนินการไปพร้อมกัน รวมไปถึง การปฏิรูปการศึกษา และกฎหมายจะมีส่วนสำคัญต่อ การปฏิรูปทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปให้เกิดขึ้นนำไปสู่วงจรความเข้าใจใหม่ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ความสำคัญของการเลือกตั้งและสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อันอาจมีส่วนส่งเสริมต่อคุณภาพของการเลือกตั้ง” นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ พระมหาสังคม ชยานนุโท (ช่างเหล็ก) (2564) และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า ระดับพฤติกรรมเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในรายด้าน พบว่าด้านการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของผู้สมัครและด้านการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการช่วยเหลือเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเห็นได้ว่าพฤติกรรมเลือกตั้งในภาพรวมของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งส่วนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย ซึ่งจากบทบาทและความสำคัญของเครือข่ายภาคประชาสังคมมีอาจจะส่วนในการส่งเสริมพฤติกรรมเลือกตั้งให้มีระดับที่มากขึ้นด้วย

จากความสำคัญ บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และผลการ ศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้น การวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายภาคประชาสังคมและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งแสดงให้เห็นว่าองค์กรเหล่านี้สามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ตัวอย่าง เช่น การให้ความรู้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การรณรงค์ให้เกิดการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งอย่างสร้างสรรค์ การเพิ่มจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมและมีความสมานฉันท์ เกิดจากบทบาทและการนำโดยกลุ่มประชาสังคมในการสนับสนุนและการเคลื่อนไหวในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง นอกจากนี้เครือข่ายภาคประชาสังคมยังสามารถช่วยสร้างความไว้วางใจในกระบวนการเลือกตั้งและส่งเสริมความรับผิดชอบที่มากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้งจะสามารถช่วยสร้างการสนับสนุนทางองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานในระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ต้องการทำความเข้าใจต่อบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมและวิธีการขององค์กรภาคประชาสังคมที่สามารถสนับสนุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองและการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น

ดังนั้นด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ในแง่มุมมองของการศึกษาถึงบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในมุมมองของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง จากมิติมุมมองด้านต่าง ๆ ทำให้การเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้ความเห็นต่างและความขัดแย้งทางการเมืองสามารถดำเนินการไปได้ อย่างสร้างสรรค์ และผลที่เกิดจากการศึกษานี้จะพัฒนาเป็นรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมต่อการเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าชุดข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและทางการเมืองด้านอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาสังคมความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับของบทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม

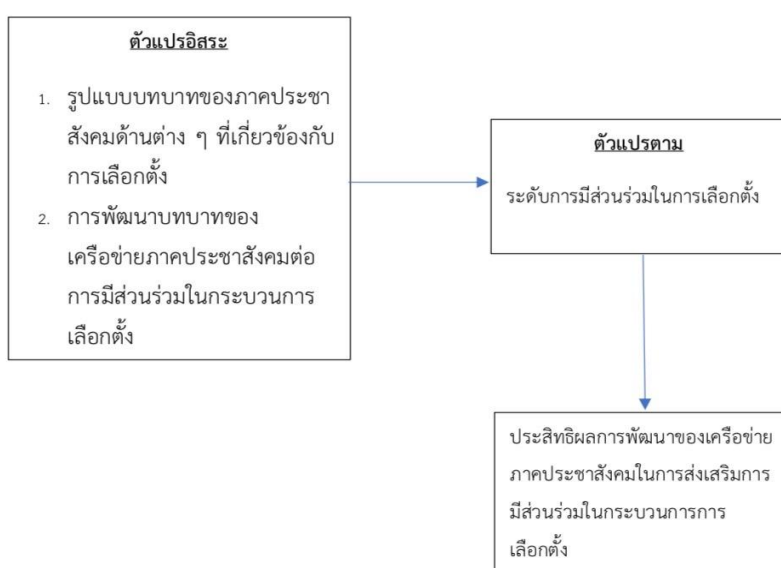
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ความสำคัญของการวิจัยเรื่องบทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายมิติ ทั้งในแง่ของการส่งเสริมประชาธิปไตย การพัฒนาสังคมท้องถิ่น และการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาสังคม ดังนี้

1. การเสริมสร้างประชาธิปไตยและความมีส่วนร่วมทางการเมือง ภาคประชาสังคม มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง (Verba et al., 1978) การพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมจึงช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและความสำคัญของสิทธิเลือกตั้งมากขึ้น
2. การสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริตในการเลือกตั้ง การมีเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งช่วยส่งเสริม การตรวจสอบและเฝ้าระวัง การเลือกตั้งอย่างโปร่งใส ซึ่งช่วยลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง และทำให้กระบวนการเลือกตั้งมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)
3. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในจังหวัดชัยภูมิส่งเสริม การบูรณาการระหว่างรัฐและชุมชน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างประชาชนและภาครัฐ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (NRRU, 2016)
4. การเพิ่มพลังให้กับประชาชนในท้องถิ่นเครือข่ายภาคประชาสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อผู้แทนและนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของสังคม (Arnstein, 1969)

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ช่องว่างองค์ความรู้เพื่อใช้พัฒนาแนวทางการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ การขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทโดยเฉพาะของเครือข่ายภาคประชาสังคมใน

จังหวัดชัยภูมิต่อการส่งเสริมและพัฒนาการเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ ดังนั้นการวิจัยบทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความโปร่งใสในกระบวนการเลือกตั้ง และเพิ่มบทบาทของประชาชนในการตรวจสอบและกำกับดูแลภาครัฐ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องบทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Method) กับวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมจากองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชัยภูมิ จากรายงานข้อมูลองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1208 องค์กร (ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ Taro Yamane (Taro Yamane 1973) คิดค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 301 และกลุ่มตัวที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างจากตัวแทนองค์กรชุมชนต่าง ๆ อาจารย์นักวิชาการ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการเก็บรวบรวม

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

- ข้อมูลทั่วไป มี 5 รายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนการเป็นสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคม

- บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิโดยจะแยกออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นก่อนการเลือกตั้ง ชั้นระหว่างการเลือกตั้ง และชั้นหลังการเลือกตั้ง โดยในแต่ละชั้นจำแนกเป็นรายการต่าง ๆ รวม 26 รายการ แต่ละรายการ ผู้ประเมินให้ความคิดเห็นได้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

- ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยจะแยกออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง และระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง โดยในแต่ละด้านจำแนกเป็นรายการต่าง ๆ รวม 14 รายการ แต่ละรายการ ผู้ประเมินให้ความคิดเห็นได้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่เลย

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้อธิบายวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยได้มีการสัมภาษณ์ ตัวแทนขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชัยภูมิ และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคม และที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิโดยจะแยกออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นก่อนการเลือกตั้ง ชั้นระหว่างการเลือกตั้ง และชั้นหลังการเลือกตั้ง ได้แก่ 1) ร้อยละของบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นก่อนการเลือกตั้ง 2) ร้อยละของบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นระหว่างการเลือกตั้ง 3) ร้อยละของบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นหลังการเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย และสรุปผลการดำเนินงานวิจัย ซึ่งกำหนดการให้คะแนนคำตอบโดยระดับของบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระดับมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน ระดับมากกำหนดให้ 4 คะแนน ระดับปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน ระดับน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน ระดับน้อยที่สุดกำหนดให้ 1 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยจะแยกออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง และระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง ได้แก่ 1) ร้อยละของระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น 2) ร้อยละของระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง 3) ร้อยละของระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย และสรุปผลการดำเนินงานวิจัย ซึ่งกำหนดการให้คะแนนคำตอบโดยระดับของบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระดับมากที่สุดกำหนดให้ 5 คะแนน ระดับมากกำหนดให้ 4 คะแนน ระดับปานกลาง กำหนดให้

3 คะแนน ระดับน้อยกำหนดให้ 2 คะแนน ระดับไม่เลยที่กำหนดให้ 1 คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้อธิบายวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยได้มีการสัมภาษณ์ ตัวแทนขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชัยภูมิ และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคม และที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปตามประเด็นที่ทำการวิจัย

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ หมายเลขการรับรอง HE 67-2-023

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 172 คน (ร้อยละ 57.1) กับเพศหญิง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 42.9) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 40.5) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 30.0) อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 48 คน (ร้อยละ 16) อายุสูงกว่า 60 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 7.2) และอายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 19 คน (ร้อยละ 6.2) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 127 คน (ร้อยละ 42.3) รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 81 คน (ร้อยละ 26.7) อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 38 คน (ร้อยละ 12.5) ประถมศึกษา จำนวน 31 คน (ร้อยละ 10.5) ระดับ และ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 8) ตามลำดับ จำนวนการเป็นสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคม เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม จำนวน 108 คน (ร้อยละ 59.8) รองลงมาคือเป็นสมาชิก 2 กลุ่ม จำนวน 66 คน (ร้อยละ 21.9) เป็นสมาชิก 3 กลุ่ม จำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.2) และเป็นสมาชิกมากกว่า 3 กลุ่ม จำนวน 12 คน จำนวน (ร้อยละ 3.9) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยแยกออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นก่อนการเลือกตั้ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 (SD=1.112) 2) ชั้นระหว่างการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.81 (SD=1.133) 3) ชั้นหลังการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.88 (SD=1.305) โดยในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 2.90 (SD=1.183) อยู่ในระดับปานกลาง โดยจำแนกรายละเอียดแต่ละชั้นได้ดังนี้

1) ชั้นก่อนการเลือกตั้ง บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ชั้นก่อนการเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับ 3.01 คะแนน (S.D.=1.112) หมายถึง มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการสู่ท้องถิ่นระดับปานกลาง โดยมีคะแนนในระดับมาก 2 รายการได้แก่ มีการตรวจบัญชีรายชื่อว่าตนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ระดับ 4.19 (S.D.= 0.801)และ

สนใจ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ระดับ 4.07 คะแนน (S.D.=1.112) มีคะแนนในระดับปานกลาง 7 รายการได้แก่ ฟังการปราศรัยนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมือง ระดับ 3.31 (S.D.= 1.209) ช่วยในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับ 3.18 (S.D.= 1.291) ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับ 3.02 (S.D.= 1.371) สอดส่องดูแลพฤติกรรมที่มีชอบ ระดับ 3.01 (S.D.= 1.193) ร่วมรณรงค์ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ระดับ 2.90 ศึกษาประวัติผู้สมัครและผลงานของผู้สมัคร ระดับ 2.79 (S.D.= 1.072) (S.D.= 1.209) และติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง/พรรคการเมือง ระดับ 2.70 (S.D.= 1.175) มีคะแนนในระดับน้อย 2 รายการได้แก่ การต่อรองนโยบายหรือเสนอนโยบายต่อพรรคการเมือง/ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับ 1.97 (S.D.= 0.987) และเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคการเมือง/ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับ 1.97 (S.D.= 1.209) ตามลำดับ

2) ขั้นระหว่างการเลือกตั้ง บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ขั้นระหว่างการเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับ 2.81 (S.D.=1.133) หมายถึง มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการสู่ท้องถิ่นระดับปานกลาง โดยมีคะแนนในระดับมากที่สุด 1 รายการได้แก่ ร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับ 4.78 (S.D.= 0.637) คะแนนในระดับมาก 1 รายการได้แก่ ชักชวนประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับ 3.98 (S.D.= 1.122) มีคะแนนในระดับปานกลาง 2 รายการได้แก่ ติดตามการนับคะแนน ในระดับ 3.49 (S.D.= 1.220) และสังเกตการณ์การซื้อสิทธิขายเสียงในระดับ 2.86 คะแนน (S.D.= 1.410) ตามลำดับ มีคะแนนในระดับน้อย 3 รายการได้แก่ ไม่รับเงิน/สิ่งตอบแทนอื่น ๆ ในการซื้อสิทธิขายเสียง ในระดับ 2.34 (S.D.= 1.112) ร่วมเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ในระดับ 1.81 (S.D.= 1.448) และตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกาในระดับ 1.79 (S.D.= 1.183) มีคะแนนในระดับน้อยที่สุด 1 รายการได้แก่ แจ้งเหตุหากพบเหตุการณ์ผิดปกติผู้สมัครและพรรคการเมืองในระดับ 1.79 (S.D.= 1.183) ตามลำดับ

3) ขั้นหลังการเลือกตั้ง บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ขั้นหลังการเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับ 2.88 (S.D.=1.305) หมายถึง มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการสู่ท้องถิ่นระดับปานกลาง โดยมีคะแนนในระดับมากที่สุด 1 รายการได้แก่ ร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับ 4.78 (S.D.= 0.637) คะแนนในระดับมาก 1 รายการได้แก่ ติดตามผลการเลือกตั้งในระดับ 3.93 (S.D.= 1.084) มีคะแนนในระดับปานกลาง 4 รายการได้แก่ แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ผลการเลือกตั้ง ในระดับ 3.29 (S.D.= 1.274) ติดตามการจัดตั้งรัฐบาล/ทีมผู้บริหารในระดับ 3.06 (S.D.= 1.503) สนับสนุนการทำงานของผู้ได้รับการเลือกตั้งในระดับ 2.71 (S.D.= 1.332) และติดตามข้อมูล/รายงาน/สถิติ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในระดับ 2.62 คะแนน (S.D.= 1.397) ตามลำดับ มีคะแนนในระดับน้อย 2 รายการได้แก่ ติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนในที่ประชุมการเลือกตั้งในระดับ 2.34 (S.D.= 1.275) และแสดงพลังกลุ่ม/มีส่วนร่วมกับการถอดถอนนักการเมือง ถ้าพบว่ามีกรกระทำโดยมิชอบในระดับ 2.22 (S.D.= 1.276) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ รวมทั้ง 3 ด้านได้ระดับคะแนน 2.90 (SD=1.183) หมายถึง เครือข่าย ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยจะแยกออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น มีคะแนนเฉลี่ย 3.14 (S.D.=1.318) 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.79 (S.D.=1.357) 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง มีคะแนนเฉลี่ย 1.63 (S.D.=1.069) โดยในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 2.52 (SD=1.248) อยู่ในระดับปานกลาง โดยจำแนกรายละเอียดแต่ละขั้นได้ดังนี้

1) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น พบว่าเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิ มีระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในขั้นต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับ 3.14 (S.D.=1.318) หมายถึงระดับความเข้มข้นการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิขั้นต้น อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามข่าวสารการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.= 1.154) รองลงมาคือ ริเริ่มพูดคุยประเด็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 3.58 (S.D.= 1.356) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งบนสื่อสังคมออนไลน์มีค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D.= 1.326) และเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 2.36 (S.D.= 1.326) ตามลำดับ

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง พบว่าเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิ มีระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในขั้นกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับ 2.79 (S.D.=1.357) หมายถึงระดับความเข้มข้นการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิขั้นกลาง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 4.14 (S.D.= 1.268) รองลงมาคือ ชักจูง รณรงค์ให้ผู้อื่นสนับสนุนบุคคล/พรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองที่ตนสนับสนุนมีค่าเฉลี่ย 2.98 (S.D.= 1.446) ร่วมประชุม/รับฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 2.88 (S.D.= 1.500) สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ย 2.01 (S.D.= 1.314) และเสนอแนวคิดหรือนโยบายต่อนักการเมือง/ผู้นำทางการเมือง/พรรคการเมือง/กลุ่มการเมืองมีค่าเฉลี่ย 1.96 (S.D.= 1.257) ตามลำดับ

3) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง พบว่าเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิ มีระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในขั้นสูงในภาพรวมอยู่ในระดับ 1.63 (S.D.=1.069) หมายถึงระดับความเข้มข้นการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมของจังหวัดชัยภูมิขั้นสูง อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เสนอตัวเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D.= 1.397) รองลงมาคือ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 1.79 (S.D.= 1.462) ร่วมระดมทุนอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 1.33 (S.D.= 0.983) ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 1.26 (S.D.= 0.814) และขึ้นเวทีปราศรัยช่วยนักการเมืองหาเสียงอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย 1.17 (S.D.= 0.692) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ รวมทั้ง 3 ขั้น ได้ระดับคะแนน 2.52 (SD=1.248) อยู่ใน หมายถึง เครือข่ายภาคประชาสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้อธิบายวิเคราะห์ผลข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ โดยได้มีการสัมภาษณ์ ตัวแทนขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดชัยภูมิ และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคม และที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 คน พบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมและพัฒนาใน 5 เรื่องหลัก ได้แก่

1. ควรพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชน และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ ภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง ช่วยให้ประชาชนตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และทำให้การเลือกตั้งมีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือมากขึ้น การมีความรู้ที่ถูกต้องยังส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้เหล่านี้ยังช่วยป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง นำไปสู่การสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืน และทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของบทบาทของตนในการพัฒนาสังคมอย่างเท่าเทียม

2. สร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐในการสร้างบทบาทการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

กระบวนการเลือกตั้งที่เข้มแข็งและโปร่งใสต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐ ความร่วมมือนี้ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในระบบการเมือง และพัฒนาคุณภาพของประชาธิปไตยในระยะยาว การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดนโยบายร่วม การใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มการมีส่วนร่วม และการตรวจสอบอย่างโปร่งใส จะสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกตั้ง นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่เข้มแข็งและสังคมประชาธิปไตยที่ยั่งยืนในอนาคต

3. การส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญของประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนอย่างเสรีและเป็นธรรม แต่ปัญหาการทุจริตและขาดความโปร่งใสบั่นทอนความเชื่อมั่นในระบบการเมือง ภาคประชาสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันการทุจริต สร้างความเชื่อมั่น และทำให้การเลือกตั้งดำเนินไปอย่างยุติธรรมและน่าเชื่อถือ

4. บทบาทในการเสนอนโยบาย หรือปัญหาให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง

ภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการเสนอปัญหาและนโยบายต่อผู้สมัครและนักการเมือง เพื่อให้เข้าใจความต้องการของประชาชนอย่างตรงจุด โดยจัดเวทีสาธารณะและรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ ภาคประชาสังคมยังติดตามและประเมินผลหลังการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การเปิดช่องทางสื่อสารระหว่างนักการเมืองและประชาชนช่วยสร้าง

ความเชื่อมั่น และการประชุมร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้แทนช่วยให้การกำหนดนโยบายตอบสนองต่อความต้องการในระยะยาว

5. การติดตามการทำงานให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง

การติดตามการทำงานให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นวิธีสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบต่อหน้าที่ได้หาเสียงไว้ การดำเนินการนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนและภาคประชาสังคม ผ่านการติดตามและประเมินนโยบาย การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมรณรงค์ และการตรวจสอบโปร่งใส การสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่มีส่วนร่วมจะช่วยเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทน สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ 5 เรื่องหลัก 1) ควรพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2) สร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐในการสร้างบทบาทการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 3) การส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบการเลือกตั้ง 4) บทบาทในการเสนอแนะนโยบาย หรือปัญหาให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง 5) การติดตามการทำงานให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเครือข่ายภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ได้แก่ 1) ขั้นตอนการเลือกตั้ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 (SD=1.112) 2) ขั้นตอนระหว่างการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.81 (SD=1.133) 3) ขั้นตอนหลังการเลือกตั้งมีคะแนนเฉลี่ย 2.88 (SD=1.305) โดยในภาพรวมของบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิมีคะแนนเฉลี่ย 2.90 (SD=1.183) อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งถือว่ายังต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในจังหวัดชัยภูมิ และบทบาทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือที่เกี่ยวข้องกับการปกครองตามวิถีประชาธิปไตย เนื่องจากบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมและประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่เพราะ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งไม่เพียงแต่เป็นสิทธิของพลเมือง แต่ยังเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและความยั่งยืน ความร่วมมือของประชาชนในกระบวนการนี้จะช่วยทำให้เกิดความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในทุกระดับของการปกครอง ทำให้ประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกคนในสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2563) เกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีบทบาทสำคัญในหลายด้าน ดังนี้ 1) ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยและความชอบธรรมของรัฐบาล การเลือกตั้งไม่เพียงช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการปกครอง แต่ยังช่วยเพิ่มความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล เนื่องจากผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมายจะได้รับความไว้วางใจจากสังคม ทำให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมือง 2) ลดความขัดแย้งในสังคมและสร้างความสมดุลของอำนาจ กระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใสและยุติธรรม

ช่วยลดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนี้ ยังช่วยกระจายอำนาจการปกครองและป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเรียนรู้ทางการเมือง มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่ดี ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งและติดตามนโยบายสาธารณะ ซึ่งมีผลต่อการสร้างสังคมที่มีคุณภาพและยั่งยืน

2) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเครือข่ายภาคประชาสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นต้น มีคะแนนเฉลี่ย 3.14 (S.D.=1.318) 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.79 (S.D.=1.357) 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งขั้นสูง มีคะแนนเฉลี่ย 1.63 (S.D.=1.069) โดยในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย 2.52 (SD=1.248) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพล บุญปรีตยุษ (2564) เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักระ-จตุจักร ที่ศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักระ-จตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักระ-จตุจักร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางเมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นประเด็นพบว่า ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.44 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง รองลงมาด้านการแสดงความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยกับ 3.22 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และด้านการติดตามตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.19 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง จากผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่เครือข่ายภาคประชาสังคมยังบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งไม่อยู่ในระดับมาก อาจเกิดจากปัจจัยหลายด้านที่สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างและการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมือง

3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมและพัฒนาใน 5 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) ควรพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2) สร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐในการสร้างบทบาทการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 3) การส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบการเลือกตั้ง 4) บทบาทในการเสนอนโยบาย หรือปัญหาให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง 5) การติดตามการทำงานให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง นอกจากนี้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ดังเช่นจากการศึกษาวิจัยของ อิศริย์ วรกุลชัยศรี และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์อำเภอด่านช้าง จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .666^{**}$) 2) หลักอิทธิบาท 4

โดยภาพรวม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอดอย
จังหวัดเชียงใหม่โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($R = .794^{**}$) นอกจากนี้การพัฒนา
บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ต้องสอดคล้องกับแนวคิด
ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกระบวนการที่สาธารณชนมีความเป็นห่วง
กังวล มีความต้องการและมีทักษะที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมี
ความหมายใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้
ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด โครงการ ความหมายในอีกลักษณะคือ
การรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโดยโครงการจะต้อง มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
ของชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, ม.ป.ป.)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง บทบาทและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วม ในเลือกตั้งของจังหวัดชัยภูมิ สรุปได้ดังนี้

บทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง เครือข่ายภาคประชา
สังคมมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ ขั้นตอนการเลือกตั้ง เครือข่ายควรมีบทบาทในการ
สร้างความตระหนักรู้ รับผิดชอบให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้งผ่านการให้ข้อมูล การจัด
กิจกรรม และการรณรงค์เชิงรุก ขึ้นระหว่างการเลือกตั้ง มุ่งเน้นไปที่การกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ
เลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างโปร่งใส ขั้นตอนหลังการ
เลือกตั้ง ติดตามผลการดำเนินงานของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง พร้อมสนับสนุนการประเมินผลงานและ
การเรียกร้องความรับผิดชอบ

ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมถูก
แบ่งออกเป็น 3 ระดับ 1) ระดับขั้นต้น (การรับรู้และการติดตามข้อมูล) 2) ระดับขั้นกลาง (การเข้าร่วม
กิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วม) 3) ระดับขั้นสูง (การมีบทบาทเชิงนโยบายและตรวจสอบความโปร่งใส)
โดยผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อการเลือกตั้งใน
จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการพัฒนาบทบาทของเครือข่ายภาคประชาสังคม ควรมุ่งเน้นการพัฒนาใน 5 ด้านหลัก
ได้แก่ 1) การส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2) การสร้างความร่วมมือระหว่าง
ภาครัฐและภาคประชาสังคม 3) การส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้ง 4) การมี
บทบาทในการเสนอแนะนโยบายต่อผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง 5) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ
ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง

สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความท้าทายของบทบาทเครือข่ายภาค
ประชาสังคมต่อการเลือกตั้ง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า แม้ภาคประชาสังคมจะมีบทบาทที่ชัดเจนในทุก
ขั้นตอนของการเลือกตั้ง แต่ยังมีข้อจำกัดที่ทำให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัย
หลายประการ เช่น การขาดความรู้ ความเข้าใจที่เพียงพอ หรือการขาดแรงจูงใจของประชาชน แนวทางที่
เสนอในงานวิจัยจะเป็นโอกาสในการพัฒนา สามารถนำไปพัฒนาต่อไปได้โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ
กระจายข้อมูล เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องผ่านกลไกทาง
สังคม การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐอาจช่วยให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รวมไปถึงการเสริมสร้างความโปร่งใสซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมคือ การทำให้กระบวนการเลือกตั้งมีความโปร่งใส ซึ่งภาคประชาสังคมสามารถเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูล และมีส่วนร่วมสำคัญในการตรวจสอบความไม่โปร่งใสในกระบวนการเลือกตั้งได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

- 1) ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับองค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกระดับ
- 2) ควรหาแนวทางหรือวิธีในการพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยี หรือปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง อื่น ๆ เกี่ยวข้อง
- 3) ควรส่งเสริมการบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งแบบบูรณาการ โดยใช้แนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ข้อมูลวิจัยนี้สามารถนำไปปรับปรุงการทำงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการนำไปวิเคราะห์สรุปสถานการณ์แผนพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการพัฒนาการเลือกตั้งในทุกระดับ
- 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). *บทบาทภาคประชาสังคมในการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*. สืบค้นจาก <http://library.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F08605.pdf>
- จักรพล บุญประดิษฐ์. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักสี่-จตุจักร*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ), คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จารุวรรณ แก้วมะโน. (2565). *การเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิขายเสียง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ: เติบโตมุ่งจรรยาบรรณการเลือกตั้ง โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง*. สืบค้นจาก <https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/1214>.
- ณรงค์บุญ สายขวัญ. (2552). *การเมืองภาคพลเมือง: บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการท้าทายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (ม.ป.ป.). *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- พระมหาสังคม ชยานนโท (ช่างเหล็ก) และคณะ. (2564). พฤติกรรมการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/249590/170187>.
- วิสุทธิ โพธิ์แทน. (2542). ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). บทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการเมืองในด้านการเลือกตั้งของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2563). การศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อิสริย์ วรกุลชัยศรี และคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(2), 41-53.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216–224.
- NRRU Community Research Journal. (2016). *Factors affecting people's political participation at municipal level in Chachoengsao Province*. Retrieved from NRRU Journal.
- Verba, S., Nie, N. H., & Kim, J. (1978). *Participation and political equality: A seven-nation comparison*. Cambridge: Cambridge University Press.